

2016-12-15

Dnr 2016:1943

Rapport från utredningstjänsten

PLASTBÄRKASSAR

1. Vilka länder har infört någon form av förbud mot plastbärkassar och hur är förbudet utformat?
2. Har några länder infört beskattning av plastbärkassar?
- 3 Vilka erfarenheter finns av miljöeffekter av förbud/beskattning av plastbärkassar?

Inledning

I intervallet 50-15 mikrometer¹ återfinns den typ av bärkassar som används för hemtransport av livsmedel från butiker. Den sortens plastpåsar kallas vanligen ”engångspåsar” även om återanvändning i många fall är möjlig. Det nya EU-direktivet (EU) 2015/720 ”om ändring av direktiv 94/62/EG när det gäller att minska förbrukningen av tunna plastbärkassar” tar fasta på påsar under 50 mikrometer kallade tunna plastbärkassar, eftersom de utgör den största delen av det totala antalet plastbärkassar som förbrukas inom unionen och även återanvänds mindre ofta än tjockare plastbärkassar.

Så kallade ”mycket tunna plastpåsar” med en tjocklek som understiger 15 mikrometer motsvaras av den sorts påsar som används för hantering av frukt och grönsaker i lösvikt. Den typen av plastpåsar anses fortfarande behövas av hygieniska skäl och är därmed undantagna från kommande åtgärder. Senast den 27 maj 2017 ska emellertid EU-kommissionen återkomma till om det finns möjligheter att minska förbrukningen även av mycket tunna plastpåsar.

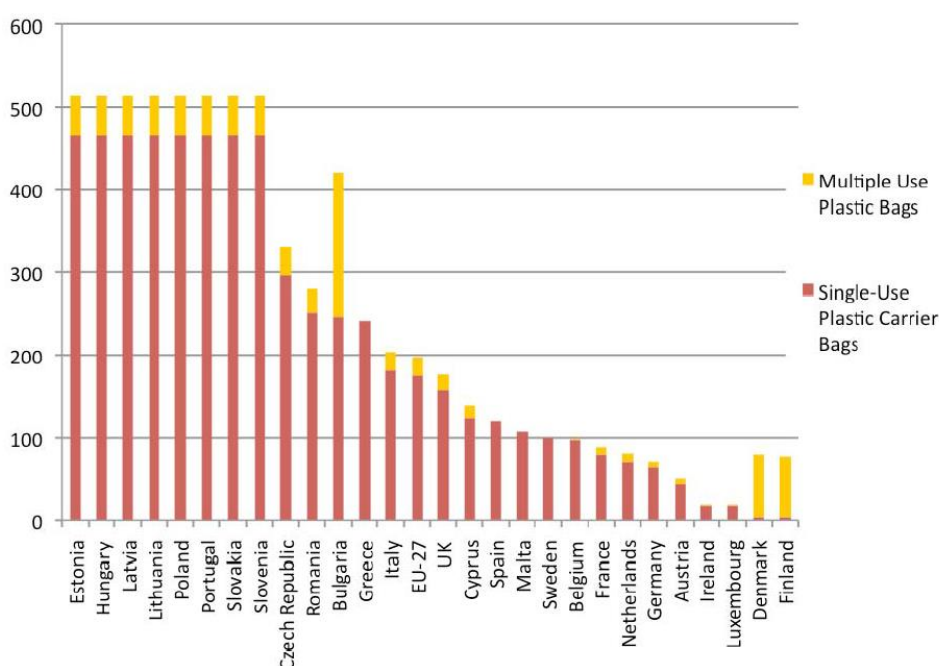
Utredningstjänsten har inte haft möjlighet att fördjupa sig i frågan om eventuella miljöeffekter från olika åtgärder. Det finns flera exempel på att punktskatter på plastpåsar resulterat i kraftigt minskad förbrukning. Det bör kunna innebära effekter i form av minskad nedskräpning eller minskade utsläpp av växthusgaser, men den typen av slutsatser har inte varit möjliga inom ramen för den begränsade utredningstiden.

¹0,05 millimeter = 50 mikrometer. På EU-nivå används ofta synonymen ”microns” för mikrometer. En mikrometer benämns även ofta ”en my” från den grekiska bokstaven μ .

Förbrukning inom EU

I samband med förberedelserna för direktiv 2015/720 tog Europeiska kommissionen fram en konsekvensbedömning av olika handlingsalternativ. Den innehöll bland annat en kartläggning av förbrukningen av plastkassar i EU (Figur 1).

Figur 1. Förbrukningen av engångsplastpåsar per capita i EU 2012*

* Data saknas för länderna med den högsta förbrukningen i figuren (Estland-Slovenien).

Källa: Europeiska kommissionen 2013²

Förbrukning i Sverige

Bengt Lundin AB tillverkar bärkassar till dagligvaruhandeln i Sverige och har gjort en sammanställning av förbrukningen på uppdrag av branschorganisationen Innovations- och Kemiindustrierna i Sverige (IKEM). Företaget anser sig väl känna till marknaden för plastpåsar i de nordiska länderna och har vidarebefordrat en sammanställning av förbrukningen till utredningstjänsten. Totalt förbrukas uppskattningsvis 750 miljoner bärkassar årligen inom dagligvaruhandeln och 580

² Se <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013SC0444&from=EN>

miljoner inom fackhandeln i Sverige³. Fackhandelns påsar är som regel tjockare än 50 mikrometer vilket undantar dem från de senaste EU-reglerna.

Enligt Bengt Lundin AB är mängden komposterbara⁴ kassar obefintlig på den svenska marknaden i dag. Vad som i stället ökar är kassar av polyeten (PE) som antingen framställs av återvunnen plastråvara eller av PE som framställts av förnybara råvaror. Fördelen med biobaserad PE är att den kan återvinnas på samma sätt och tillsammans med PE av fossilt ursprung.

Åtgärder i olika EU-länder

Annex I till Europeiska kommissionens konsekvensbedömning för direktiv 2015/720 redovisar en sammanställning av åtgärder och erfarenheter i olika EU-länder. Erfarenheterna visar att förbrukningen kan påverkas påtagligt genom att införa punktskatt på plastpåsar. Det tydligaste exemplet på detta är **Irland** som införde en skatt på 0,15 euro per påse år 2002. Skatten höjdes år 2007 till 0,22 euro. Fem månader efter att skatten infördes hade förbrukningen av plastpåsar minskat med 90 procent:

The effects of the tax on the use of plastic bags in retail outlets and in the landscape were dramatic. Within five months of introduction, a 90% reduction was achieved. At the same time, €3.5m was collected. At that time, 328 bags per person per year were used. This number was reduced to 21. However there was subsequently a gradual increase in plastic bag usage, to 30 bags per person/year in 2006. In response, the plastic bag levy was increased. This resulted in a decrease to 26 bags per person in 2008 and 18 bags per person in 2010. The aim of the increased rate was to keep the number of plastic bags per person to 21 or fewer. The share of plastic bags in litter pollution in Ireland has fallen from 5% in 2001 to 0.25% in 2010.⁵

Även **Danmark** har sedan länge infört en skatt på bärkassar. År 1993 infördes en skatt motsvarande cirka 50 öre per kasse. Priset i butik för en plastkasse varierar i dag mellan 1,50 – 3 kronor. Enligt Europeiska kommissionen halverades förbrukningen av plastkassar i Danmark mellan åren 2003 och 2009, men det är svårt att avgöra hur stor del som beror på punktskatten på bärkassar.

³ Förutsatt att systembolaget räknas till dagligvaruhandeln.

⁴ Även benämnt biologiskt nedbrytbara. Begreppen är emellertid något otydliga – Alla anser till exempel inte att så kallat komposterbara plastkassar är lämpliga för insamling av matrester. Plast kan dessutom anses vara biologiskt nedbrytbar men ändå bidra till nedskräpning i miljön och så vidare.

⁵ Se fotnot nr 2.

Enligt uppgifter från The Guardian har även alla delar av **Storbritannien** infört en skatt på engångsplastkassar, sedan skatten på 5 pence per påse infördes i England i oktober 2015. Skottland, Wales och Nordirland hade redan tidigare infört skatten vilket fått till följd att förbrukningen av plastpåsar minskat markant. Enligt The Guardian har förbrukningen av plastkassar fallit med 85 procent i England sedan skatten infördes.⁶

Frankrike har i stället valt att helt förbjuda engångsplastkassar som distribueras eller säljs i handeln. Förbudet gäller de kassar som är tunnare än 50 mikrometer och trädde i kraft 1 juli 2016. Från och med 1 januari 2017 kommer även de tunnare plastkassar som till exempel används för emballage och vägning av matvaror i lösvikt, att förbjudas. Endast papperskassar eller komposterbara plastkassar av förnybar råvara, får erbjudas till kunderna.⁷

Italien har redan tidigare infört ett liknande förbud för engångsplastkassar som inte är komposterbara. Undantag görs för bärkassar för flergångsbruk som dessutom består av särskilda material beroende på vilken sorts kassar det rör sig om. Kassarna måste till exempel innehålla olika andel återvunnet material beroende på användningsområde och tjocklek.⁸

Figur 2. Karta över länder där det enligt branschorganisationen Factory Direct Promos förekommit begränsningar för användningen av plastkassar

Källa: <http://www.factorydirectpromos.com/plastic-bag-bans> (med större karta och ytterligare information för varje punkt på kartan)

⁶ För mer detaljer se <https://www.theguardian.com/environment/2016/jul/30/england-plastic-bag-usage-drops-85-per-cent-since-5p-charged-introduced>

⁷ Se information från "Ministère de Finances et des Comptes publics samt Ministère de l'Économie, de l'Industrie et du Numérique" (på franska) <http://www.economie.gouv.fr/vous-orienter/particulier/consommation/sacs-plastiques-distribues-en-caisse-interdits-a-partir-1er>

⁸ Se information från miljödepartementet i Gazzeta Ufficiale (på italienska) - DECRETO 18 marzo 2013, articolo 2 http://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDettaglioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2013-03-27&atto.codiceRedazionale=13A02536&elenco30giorni=false